

καὶ ἐν Σερβίᾳ ὁ ἅγιος Ἡλίας θεωροῦντο κύριος τῆς βροχῆς καὶ λιτανείας ἐποιοῦν αὐτῶ ἐν ἀνομβρίαις· προῆλθε δ' ἀναμφιβόλως ἡ τοιαύτη δοξασία ἐκ τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἱστορουμένων περὶ ξηρασίας καὶ ὑετῶν τῇ διαταγῇ τοῦ Προφήτου τούτου ἀποστελλομένων ἐπὶ τὴν γῆν. Ἐπεκράτει δ' ὁμοίως καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντίοις, ὡς καταδεικνύει χειρόγραφόν τι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Λέσβῳ μονῆς τοῦ Λειμῶνος κατακείμενον, ἀναγράφον δὲ τὰς περὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων ἰδέας αὐτῶν. Ἐκ τοῦ περιεργατοῦ καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἀρκοῦντος ἐνδιαφερόντος χειρογράφου τούτου ἀποσπῶμεν τὴν ἐπομένην περικοπὴν, ἐν ἧ, ἐκτὸς τῆς ἐν λόγῳ δοξασίας, ἐκτίθενται καὶ τινες ἄλλαι συναφείς προλήψεις :

«*Ἐπιφάνιος* εἶπεν· Ἄρα ἀληθεύουσιν οἱ λέγοντες ὅτι ὁ προφήτης Ἡλίας ἐστὶν ἐν τῷ ἄρματι θρονῶν καὶ ἀστράπτων ἐν ταῖς νεφέλαις καὶ ὅτι δράκοντα διώκει;¹

»*Ἀνδρέας*. Μὴ γένοιτο! Ἐσχάτης ἀνοίας τοῦτο ἐστὶ καὶ ἀκοῆ παραδέξασθαι, ἀνθρωποφρονοβλαβεῖς, ἐξ οἰκείας διανοίας ταῦτα συναγράψαντο, ὡσπερ ὅτι καὶ στρουθία ὁ Χριστὸς, ἐνώπιον τῶν Ἰουδαίων ἐκ πηλοῦ διέπλαττεν, εἰς τὸν ἀέρα ἐπέριπτε καὶ ἐπέταντο καὶ χειμῶν ἄλευρος ἐχημάτιζεν, ὡσπερ γὰρ ταῦτά ἐστι ψεῦδος, οὕτω καὶ αὐτὰ ψεῦδος καθεστήκασιν καὶ ὅποσα οἱ αἰρετικοὶ νοθεύσαντες ἀλλόκοτα ἐδογματίσαν. . . .

»Ἡλίας οὖν εἰς τοὺς οὐρανοὺς οὐκ ἀνέβη, μὴ γένοιτο οὔτε ἐπὶ ἄρματος καθέζεται· *χάρις δὲ ἔχει ἐπὶ τοῦ ὑετοῦ, τοῦ παρακαλεῖν τὸν Θεόν, ὅπως ἐν καιρῷ ἀνδρῶν δώσῃ τῇ γῆ ὑετόν.* . .

»*Ζῆ* τοίνυν ὁ Ἡλίας καὶ ἐστὶν ἐπὶ τῆς γῆς, κἂν μὴδεὶς ὁ γνωρίζων αὐτόν, *ζῆ δὲ καὶ ὁ Ἐνώχ καὶ μέσω πολλῶν ἀποστρέφεται καὶ οὐδεὶς ἐστὶν ὁ γνωρίζων αὐτόν. Ζῆ δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐστὶν εἰς τὸν κόσμον ὡσπερ μαργαρίτης, ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου, ἀφθεῖς τοῦ εἶναι ἐν σαρκὶ ἀντιπρόσωπος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἰλάσκεσθαι ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας.*»

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΛΥΣΙΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ

Σαρδάνιος ἢ Σαρδόνιος γέλωσ καὶ Σαρδάνιον ἢ Σαρδόνιον γελᾶν.

«Ὅτι ἡ παροιμιώδης αὕτη ἔκφρασις ἐδήλου γέλωτα σαρκαστικὸν καὶ χλευαστικὸν ἀποδέχονται οἱ παραδεχόμενοι τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως

1. Νῦν ὁ λαὸς δοξάζει περὶ τῆς θρονῆς ὅτι προέρχεται ἐκ τοῦ θορύβου ὃν ποιοῦσιν οἱ νεκροὶ διώκοντες ἀλλήλους· ὁμοίως οἱ Πυθαγόρειοι, κατὰ Ἰωάννην τὸν Λυδὸν, ἀπέδιδον τὸν κεραυνὸν εἰς συμπλοκὴν τῶν δαιμόνων ἐν τῷ αἰθέρι. Ἄνάλογος εἶναι καὶ ἡ ἑτέρα τῶν Πυθαγορείων δοξασία περὶ σεισμοῦ, ὃν, ὡς ἀναφέρει ὁ Αἰλιανός, «ἐγενεαλόγουν οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ σύνουδον τεθνεώτων.» Τὴν δὲ ἰδέαν τῶν Βυζαντίων ὅτι ὁ κεραυνὸς διώκει δράκοντα, ἀναφέρει καὶ πολέμει Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός.»

Σαρδάνιος ἐκ τοῦ *σαίρειν*, ἀνοίγειν τὸ στόμα, ἐξ οὗ ὁ παρακείμενος σέσηρα, καὶ ἡ μετοχὴ σσηρῶς, ὁ χλευαστικῶς γελῶν. Ἐντεῦθεν τὸ ῥῆμα *σσηρῆναι* εὐρηται μετὰ τοῦ *χλευάζειν*, τὸ τοὺς ὀδόντας *γαίρειν* ἐπὶ διακαμωθήσει κατὰ τὸν Φώτιον· καὶ *σέσηρε*, *γελᾶ δολλῶς*, κατὰ τὸν Ἡσύχιον. Τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχει καὶ ὁ Εὐστάθιος παράγων τὸν Σαρδάνιον γέλωτα ἐκ τοῦ *σσηρῆναι τοῖς ὁδοῦσι*, ἢ ἄκροισ χεῖλεσι. Ἐκ τοῦ *σαίρειν* παρήκται τὸ ῥῆμα *σαρδάζειν*, τουτέστι μετὰ πικρίας γελᾶν, *σαρκάζειν*.

Ἄλλ' ἐπειδὴ φέρεται ἡ παροιμία καὶ ἄλλως, λέγεται δῆλα δὴ καὶ γέλωσ *Σαρδόνιος*, οἱ ἀρχαῖοι διάφορον ἐξήνεγκον περὶ τούτου γνώμην. Κατὰ τὸν Ἀλεξανδρινόν, τὸν παροιμιολόγον Αἰσχύλον, ἡ παροιμία ἔσχεν ἀρχὴν ἐκ τινος ἀήθους καὶ ὠμοτάτης συνήθειας, οὐσης ἐν χρήσει παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῆς νήσου Σαρδοῦς. Οἱ Σαρδοῖοι εἶχον παραλαβόντες παρὰ τῶν Καρχηδονίων, ὧν ἦσαν ἄποικοι, τὴν ἀπανθρωποτάτην τῶν συνηθειῶν, νὰ θύωσι τῷ Κρόνῳ τοὺς ὑπὲρ τὰ ἐβδομήκοντα ἔτη γεγονότας γονεῖς αὐτῶν, καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐγέλων καὶ ἠσπάζοντο ἀλλήλους. Κατὰ τὸν Αἰσχύλον λοιπὸν τοῦτον τὸν γραμματικὸν ὁ προσποίητος καὶ οὐχὶ ἐξ εἰλικρινείας γιγνόμενος γέλωσ Σαρδόνιος ἐκλήθη. Πρὸς τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Αἰσχύλου συμφωνοῦσι καὶ ἄλλοι τῶν παλαιῶν, ὡς Γρηγόριος ὁ Κύπριος, ὁ Ἡσύχιος, ὁ Σχολιαστὴς τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ ἄλλοι.

Κατὰ τὸν γραμματικὸν Τίμαιον οἱ τῆς νήσου Σαρδοῦς κάτοικοι ἰσάντες τοὺς γονεῖς αὐτῶν παρὰ τοὺς βόθρους, εἰς οὓς ἐμελλον νὰ ῥίψωσιν αὐτοὺς, ἔπαιον διὰ ῥοπάλων καὶ ὕστερον ἐκρήμιζον. Οἱ γονεῖς οὕτως ἀποθνήσκοντες ἐγέλων! Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Τιμαίου ἐκτίθησιν ὁ σχολιαστὴς τοῦ Πλάτωνος. Τοῦ ἔθους τούτου μνημονεύει καὶ ὁ Αἰλιανός. Κλείταρχος ὁ ἱστοριογράφος ἀποδίδωσι μὲν τὴν ἀρχὴν τῆς παροιμιώδους ταύτης φράσεως οὐχὶ εἰς τοὺς Σαρδῶνας, ἀλλ' εἰς τοὺς Φοίνικας καὶ Καρχηδονίους, οἵτινες ἔκαιον τὰ τέκνα αὐτῶν τῷ Κρόνῳ ἐν καιροῖς δυστυχίας, ἐξηγεῖται ὁμοῦς τὴν λέξιν φυσικώτερον. Κατ' αὐτὸν δῆλα δὴ ἡ φλοξ συνείλεκε τὰ μέλη καὶ τὸ στόμα ἐφαίνετο σσηρῶς, τουτέστιν ἀνοικτὸν καὶ χάσκον, παροιμιῶς πρὸς τοὺς γελῶντας.

«Ὅτι δὲ ἡ παροιμία δὲν φαίνεται ληφθεῖσα ἐκ τοῦ παρὰ Σαρδοῖοις ἐθίμου τοῦ φονεῦσιν τοὺς γονεῖς, γίγνεται πιστευτὸν, νομιζόμεν, ἐὰν ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι τὸ ἄγριον καὶ ἀπάνθρωπον ἔθιμον τοῦ φονεῦσιν τοὺς γεγηρακότας γονεῖς ὑπῆρχε καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς. Οὕτω κατὰ Αἰλιανὸν οἱ Δερβίκται ἢ Δέρβικες, λαὸς Σκυθικὸς, τοὺς ὑπὲρ τὰ ἐβδομήκοντα ἔτη γεγονότας, εἰ μὲν ἦσαν ἄνδρες ἔθουον, εἰ δὲ γυναῖκες ἀπηγγόνιζον. Καὶ οἱ Μασσαγέται καὶ Τιβαρηνοὶ τὸ αὐτὸ ἔπραττον κατὰ τὸν Πορφύριον. Καὶ ἄλλοι δὲ λαοὶ κατὰ τὸν Εὐσέβιον τοιαύτην εἶχον συνήθειαν. Τὸ δὲ

περιεργότατον εἶνε ὅτι καὶ ἐν τῇ νήσῳ Κέω (Τζιάς) οἱ γέροντες ἐλάμβανον κώνειον. Τίνος λοιπὸν ἕνεκα ἡ παροιμία ἐλήφθη ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Σαρδοῦς καὶ οὐχὶ ἐξ ἄλλου τινὸς ἔθνους; Ἐντεῦθεν ἴσως ἄλλοι λαβόντες τὸ ἐνδόσιμον ὑπετόπασαν, ὅτι ἡ παροιμία ἐλήφθη ἐκ τινος χόρτου, φυομένου ἐν τῇ νήσῳ τῶν Σαρδῶων. Οὕτως ὁ διάσημος παροιμιολογὸς Λούκιος ἢ Λουκίλιος ὁ Ταρραῖος ἀπεδέξατο τὴν γνώμην, ὅτι οἱ γευσάμενοι τοῦ φυτοῦ ἐκείνου ἀπέθνησκον μετὰ σπασμοῦ καὶ γέλωτος. Ἦτο δὲ τὸ χόρτον ἐκεῖνο ἡδῶ, σελίνῳ ἔμφορὸς, ὡς ἀναφέρουσιν ὁ Σουΐδας, ὁ Πούχιος, ὁ Φώτιος καὶ ἄλλοι.

Ἐν τῇ Δύσει φαίνονται ἀσπαζόμενοι τὴν γνώμην, ὅτι ὁ Σαρδάνιος γέλωσ παρήγετο ἐκ τοῦ φυτοῦ. Οὕτως ὁ Σαλβιανὸς ὁ τῆς Μασσαλίας πρεσβύτερος παραβάλλει τὸν ῥωμαϊκὸν λαὸν πρὸς τοὺς γευσάμενους τῆς σαρδονίου βοτάνης. Πρὸς τοὺς γευσάμενους τῆς βοτάνης ταύτης παραβάλλουσι τοὺς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῶν καὶ ἄλλοι.

Ἐξ ὧν παρεθέσαμεν πειθόμεθα ἀδιστακτικῶς, ὅτι ὁ Σαρδάνιος ἢ Σαρδόνιος γέλωσ δὲν προῆλθεν οὔτε ἐκ τοῦ σκληροῦ καὶ ἀπανθρώπου ἔθιμου τοῦ φονεύειν τοὺς γεγρακώτας, οὔτε ἐκ τῆς ἐν Σαρδοῖ φουμένης βοτάνης, ἀλλ' ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ γελῶντες γελῶσι, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνοντα ἢ τὸν σαρκαστικώτατον καὶ πικρίας γέμοντα γέλωτα.

ΚΩΝΣΤ. ΝΕΣΤΟΡΙΑΗΣ.

ΣΥΣΤΑΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ποία ἡ δύναμις τῆς συστατικῆς ἐπιστολῆς! Διευκολύνει ὅλους τοὺς δρόμους, χορηγεῖ ὅλας τὰς θέσεις, καὶ θέτει εἰς κίνησιν ὅλον τὸν κόσμον ὑπὲρ ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἡ καλὴ του τύχη ἐξησφάλισεν ἅπαξ μὲ τὸ θαυμάσιον τοῦτο περιήκτον.

Συστατικὴ ἐπιστολή! ὄνειρον γοητευτικόν, ἐπὶ τῶν πτερύγων τοῦ ὁποῖου ἐταξείδευσαμεν βέβαια ὅλοι μας.

Τίς δὲν ἐξήγησε μίαν συστατικὴν ἐπιστολήν; Τίς, ἀφ' οὗ τὴν ἀπέκτησε—καὶ ἀποκτάται εὐκολώτατα, διότι δύναται νὰ γράψῃ τις αὐτὴν μὲ τὸσον ὀλίγην καὶ δαπάνην καὶ εὐθύνην!—δὲν ἐνόμισεν ἔτοιμον τὸ στάδιόν του, ἐξησφαλισμένον τὸ μέλλον του!

Ἡ Κ^α Σιμιάνη, ἡ ἀξία τῆς Κ^α Σεβινιὲ ἐγγονή, ἐπικρίνει θεωρητικῶς ἅμα καὶ ἐμπράκτως τὰς συστατικὰς ἐπιστολάς, δι' ἰδίας αὐτῆς χαριεστάτης συστατικῆς, ἐχούσης ὡς ἐξῆς: «Κύριε,—γράφει ἐπιστέλλουσα πρὸς ἰσχυρόν τινα τῆς ἡμέρας,—μὴ λείψετε, ἅμα λαβόντες τὴν παροῦσάν μου, νὰ διορίσητε εἰς θέσιν τινα τὸ πρόσωπον, οὗ τινος τὴν σημείωσιν εὐρίσκετε ἐσώκλειστον ἐνταῦθα. Τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου τούτου εἶνε σβυσμένον, ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει τίποτε· μὴ λείψετε

ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσακούσετε τὴν αἰτησίαν του, διότι πρόκειται περὶ νεανίου ὄραριοτάτου. Οὔτε τὸν εἶδα ποτὲ οὔτε τὸν ἐγνώρισα· μοῦ συσταίνεται δὲ ἀπὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε εἶδα οὐδ' ἐγνώρισα, πάντα δὲ ταῦτα μοὶ ἀνετέθησαν ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ τοῦ Σαιντ-Ἀνδρέα, ἐξαδέλφου μου πρώτου. Χάριν λοιπὸν τοῦ ἐξαδέλφου μου τούτου σᾶς παρακαλῶ νὰ μοὶ γράψετε σπουδαίως εἰς ἀπάντησιν ὅτι ὅ,τι σᾶς ζητῶ εἶνε ἀδύνατον, διὰ νὰ διυνηθῶ νὰ ἐπιδείξω καὶ ἀναγνώσω πρὸς αὐτὸν τὴν ἐπιστολήν σας.»

Πόσαι ἔκτοτε συστατικαὶ ἐπιστολαὶ δὲν ἐχύθησαν εἰς τὸν ἴδιον τύπον, ἐν τῷ τυπικῷ τούτῳ κόσμῳ!

Ὅσακις ὁ μέγας γεωμέτρης Λαπλὰς διηγεῖτο τὰς ἀρχὰς τοῦ σταδίου του ἐν Παρισίοις, οὐδέποτε παρέλειπε τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον:

«Εἶχα ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸ χωρίον μου μὲ πολλὰς συστατικὰς πρὸς τὸν διάσημον Δαλεμβέρτ, ὅστις τότε ἦτο ἡ Πυθία τοῦ σοφοῦ κόσμου. Ἄλλ' εἰς μάτην ἀπέβησαν ὅλαί ἀι προσπάθειά μου νὰ παρουσιασθῶ πρὸς αὐτόν. Ἡ θύρα ἦτο πάντοτε κλεισθῆ δι' ἐμὲ, ἂν καὶ εἶχα κατορθώσει νὰ ἐπιδοθῶσι πρὸς αὐτόν αἱ παντοδύναμοι ἐκεῖνα συστατικαὶ, αἵτινες ἔμελλον νὰ ἐλκύσωσι πρὸς ἐμὲ ὅλην τὴν εὐνοίαν καὶ ὑπόληψιν τοῦ διασήμου ἀνδρός.»

Ἐφρανόσθην τότε νὰ ἐπιστείλω πρὸς αὐτόν ὄχι ἰκετευτικὴν ἐπιστολήν, ὄχι αἰτησίαν ἀκροάσεως, ἀλλ' ἐπιστολήν περὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς μηχανικῆς.

Τὴν ἐπαύριον ἔλαβον γραμματίον, διαλαμβάνον τὰ ἐξῆς:

«Κύριε, βλέπετε ὅτι πολλὰ ὀλίγον λαμβάνω ὑπ' ὄψιν τὰς συστατικὰς ἐπιστολάς, καὶ οὐδεμίαν εἶχετε σεῖς ἀνάγκην αὐτῶν. Πολὺ καλλίτερα κατεστήσατε γνωστὸν τὸν ἑαυτὸν σας σεῖς ὁ ἴδιος, καὶ τοῦτο μοὶ ἀρκεῖ. Ἡ ὑποστήριξις μου σᾶς ὀφείλεται. Ἐλθετε, σᾶς περιμένω.»

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας διορίσθην καθηγητῆς τῶν μαθηματικῶν εἰς τὴν στρατιωτικὴν Σχολὴν—παρὰ τὰς συστατικὰς μου ἐπιστολάς. Μόλις ἤμην τότε δεκαεννέα ἐτῶν.»

**

ΜΥΘΟΙ

Ο ΤΣΙΝΤΣΙΚΑΣ ΚΑΙ Ο ΓΡΥΛΛΟΣ

Εἶπε μὴ νύχτα ὁ Τσίντςικας τοῦ Γρύλλου·
 Δὲν πᾶς καὶ σὺ καυμένε νὰ ἡσυχάσης,
 Ποῦ ὅλοι κοιμῶνται, κ' εἶσαι σὺ μονάχος
 Ὅπου περᾶς τὴ νύχτα τραγουδῶντας;
 Ἄσωτε, ἄσωτου τέκνο, ποῦ ἄσωτεύεις
 Ἐνα πολῦτιμον καιρὸ, ποῦ ἐμπόρηες
 Νὰ τὸν οἰκονομᾶς γιὰ νὰ κοιμᾶσαι;
 Ναί, λέει ὁ Γρύλλος, ἴσα κουβεντιάεις.
 Λὲς τὴν ἀλθβειά· καὶ θαυμάζω μόνον
 Πῶς, Τσίντςικας ἐσὺ, μίλεις γιὰ γνώσι.
 Γιὰ οἰκονομία καιροῦ, καὶ γιὰ ἡσυχία!
 Δὲν εἶσαι σὺ ποῦ ὄλημερὶς στὸν ἴσκιο
 Ἐνὸς πράσινου δένδρου, τρίζονίζεις